

Readiness for School, According to the Perspectives of Grade 1 Teachers and Parents*

Sezai KOÇYIĞIT**

Ahmet SABAN***

Received: 03 December 2013

Accepted: 07 Mart 2014

ABSTRACT: In Turkey, every child who turned 72 months old are initiated elementary school without considering individual differences and whether or not they had any pre-school education, but is every child who started school mentally, socially-emotionally and physically ready to meet requirements of elementary school? Purpose of this research is to determine skills and abilities required for the “school readiness” according to the Grade 1 teachers and parents and reveal results of this situation related to pre-school education. This study was performed with 14 Grade 1 teachers who work in the private and public elementary schools of Konya city and with 13 parents. In research, semi-structured interview was used in order to get perspectives of participants about the phenomenon of readiness level of school that was consisted of open-ended questions. Raw data that were obtained through interviews have been analyzed by using descriptive analysis technique. According to the findings of research, Grade 1 teachers of elementary school described school readiness as “*being matured to the ability required by the Grade 1 of elementary school*” and stated that this maturity depends on parallel development of social, emotional, mental and physical aspects of child. Teachers also think that pre-school education must be compulsory for children to readily start school.

Keywords: school readiness, grade 1 teachers, parents, qualitative research

Extended Abstract

Starting the school is an important period in every child’s and his or her parents’ life. School maturity or school readiness means a child’s being ready to do the necessities of primary education in terms of physical, mental and social-emotional (Güler, 2001). There are 2 types of readiness; first is readiness to learn and the second is related to readiness to school. Readiness to learn is related to be able to learn the necessary materials and is defined as to be ready to do an activity in terms of cognitive, social-emotional and psycho-motor. School readiness is related to whether a child is ready and is willing to do the tasks that are wanted from him or her successfully or not, and is defined as “total of skills that a child obtained in the phase before starting the school” (Skeete, 2006). School readiness is not a quantitative value and it is multi-dimensional and cannot be limited with a single criteria. The things a child obtained in pre-school phase are guarantee for the things he or she will obtain. It is so hard to fill in the cognitive gaps that couldn’t be filled in the ages between 0 and 6 in later times. In this sense, pre-school educational institutions have major significance for preparing the children to primary education. For example, Yazıcı (2002) analyzed the difference

* This article was generated from the Ph.D thesis.

** *Corresponding Author:* Assist. Prof. Dr., Adnan Menderes University, Faculty of Education, Aydin, E-mail: skocyigit@adu.edu.tr

*** Prof. Dr., Necmettin Erbakan University, Faculty of Education, Konya

between 6 year old children who got pre-school education and who did not in terms of school maturity levels, and found that pre-school education affects school maturity levels of children positively. In Turkey, there is no consensus about with which skills and competencies should children start primary education. Children are made started to primary education when they finished 72 months regardless of whether they got pre-school education or not and individual differences. Which children have reached the necessary level of school maturity is not known definitely by parents, pre-school teachers and 1st grade teachers. Children's being able to start primary education which is the beginning of compulsory education canorously and with no problems can be achieved through having school maturity. In this case it is of vital importance to investigate which skills and/or abilities is school readiness is composed of.

Purpose and Significance: General purpose of this research is to determine the skills and abilities necessary for "school readiness" with the views of 1st grade primary school teachers and parents and to propound the results of this situation related to pre-school education. Within the frame of this general purpose answers to the questions below were investigated:

1. How do 1st grade primary school teachers and parents define the concept of school readiness?
2. According to 1st grade primary school teachers and parents:
 - a. What are the criteria for primary school readiness (skills and abilities a child should have)?
 - b. Under which categories these criteria can be collected in terms of developmental areas?
3. What are the factors effecting school readiness according to 1st grade primary school teachers?

Methods: This study was carried out in qualitative research model. In qualitative research three types of data is collected in general: (1) data related to setting, (2) data related to process and (3) data related to perceptions (Yıldırım & Şimşek, 2005). In this study data related to the perceptions of the phenomenon school readiness were used. From this aspect, this study was carried out in Phenomenological Design from qualitative research models.

In phenomenological researches data sources are individuals or groups who experienced and can express or reflect the phenomenon that is focused (Yıldırım & Şimşek, 2005). The study group of this research is composed of 14 1st grade primary school teachers working in private and state schools in Konya and 13 parents.

In the study semi-structured interview form was used to obtain the views of the participants about the phenomenon school readiness. During the interviews questions concerning sub-problems of the research and for the cases that enough answers could not obtained extra (probe) questions were used. Each interview lasted nearly between 46

and 78 minutes. All interviews were saved to recorder and notes were taken to support the data. In the research, sub-problems of the research were taken as themes since the views of 1st grade primary school teachers and parents about the phenomenon “school readiness”

Results: According to the findings of the research 1st grade primary school teachers expressed 89 skills and abilities under four categories as the categories of school readiness. Social-emotional skills which are one of five skill categories were expressed as the most important skills by 1st grade primary school teachers and parents. Primary school teachers expressed 18 skills and abilities about cognitive skills, 12 skills and abilities about physical abilities and general health conditions and one skill and ability related to biological age category as school readiness criteria’s except for social-emotional skills.

Discussion and Conclusions: The most repeated skills are ability to behave independently, to express oneself and to ask for help. Accordingly it can be said that 1st grade primary school teachers and parents consider social skills more important than the other skills for primary school readiness. According to the results of the study, 1st grade primary school teachers and parents emphasized adaptive skills for school readiness. When components of this skill are considered, social skills like social adaptiveness, communication were seen.

As one of the remarkable findings is that teachers expressed that the children who are defined as “*having mental disorders*”, “*having hard of understanding*”, “*slowwitted*” are not appropriate for inclusive education.

Mutual factors that teachers and parents expressed as effectors of the school readiness levels of the children related to many variables are families, pre-school instructions/teachers and sitters. Moreover, teachers indicated the number of the individuals in a family is a factor affecting school readiness.

One of the important finding of this study is the criticisms and suggestions of 1st grade primary school teachers’ top pre-school institutions and teachers. Teachers who emphasized missing and wrong acquisitions that they experience with 1st grade students, believe that pre-school institutions are needed to apply pre-school curriculum appropriate to primary education curriculum, to make students obtain consistent skills with primary schools, to inform families about school maturity, to determine the skills that children needs and to play roles about the issues on the development of inadequate skills of each child.

Based on the results of the study, the following suggestions are presented:

1. Skills that are needed to be obtained by children to start the primary education without any problem can be announced to shareholders who are responsible for the preparedness of children to primary education by media, seminars, in-service training courses, pamphlets and declarations.

2. The effectiveness of experiential richness and educational activities that will be applied at home can be taught to the families by various methods.
3. Children-at-risk who did not get pre-school education can be prepared primary education by functionalizing the Counseling Centers.
4. The concept “Primary Education School Readiness” which is interpreted differently from region to region and even by teachers individually must be explained by the Ministry of National Education and the decision whether a child is ready for primary education or not should not be left to the school principals.
5. Criteria for school readiness can be determined according to the Turkey and school maturity of the children can be tested by a commission including school principal, primary school teacher, parents and a counselor.

Birinci Sınıf Öğretmenlerinin ve Ebeveynlerin Görüşlerine Göre Okula Hazır Bulunuşluk*

Sezai KOÇYIĞIT**

Ahmet SABAN***

Makale Gönderme Tarihi: 03 Aralık 2013

Makale Kabul Tarihi: 07 Mart 2014

ÖZET: Türkiye’de okul öncesi eğitim alıp almadıklarına ve bireysel farklılıklarına bakılmaksızın 72 ayını dolduran her çocuk ilköğretime başlatılmaktadır. Ancak, acaba her okula başlayan çocuk zihinsel, sosyal-duygusal ve fiziksel anlamda ilköğretimin gereklerini karşılamaya hazır mıdır? Bu araştırmanın amacı, ilköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin ve ebeveynlerin bakış açısıyla “okula hazır bulunuşluk” için gerekli beceri ve yeterliklerin neler olduğunu tespit etmek ve bu durumun okul öncesi eğitime ilişkin sonuçlarını ortaya koymaktır. Bu çalışma, Konya ili özel ve devlet ilköğretim okullarında görev yapan 14 birinci sınıf öğretmeni ve 13 ebeveyn ile yürütülmüştür. Araştırmada, katılımcıların okula hazır bulunuşluk olgusuna ilişkin görüşlerini elde etmek amacıyla açık-uçlu sorulardan oluşan yarı-yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. Görüşmeler vasıtasıyla elde edilen ham veriler, betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, ilköğretim birinci sınıf öğretmenleri okula hazır bulunuşluğu, “*ilköğretim birinci sınıfın gerektirdiği becerileri yapabilme olgunluğuna erişme*” olarak tanımlamış ve bu olgunluğun çocuğun sosyal, duygusal, zihinsel ve fiziksel gelişim alanlarının paralel bir şekilde gelişmesine bağlı olduğunu dile getirmiştir. Öğretmenler, ayrıca, çocukların okula hazır olarak başlayabilmeleri için okul öncesi eğitimin mutlaka zorunlu hale getirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Anahtar sözcükler: okula hazır bulunuşluk, sınıf öğretmenleri, ebeveynler, nitel araştırma

Giriş

Okula başlamak, her çocuğun ve ailesinin yaşamında önemli bir dönemdir. Okul olgunluğu ya da okula hazır bulunuşluk çocuğun bedensel, zihinsel ve sosyal-duygusal anlamda ilköğretimin gereklerini karşılamaya hazır olması anlamına gelmektedir (Güler, 2001). Genellikle her çocuk altı yaş civarında okul olgunluğuna erişebilecek düzeye gelir. Ancak bireysel farklılıklar nedeniyle okul olgunluğuna ulaşma yaşı değişebilir. Gelişim basamakları her alanda tüm çocuklar için aynı olsa da bazı çocukların bu basamakları tırmanışı diğerlerinden daha yavaş ya da daha hızlı olabilmektedir.

İki tür hazır bulunuşluk söz konusudur; ilki öğrenmeye hazır bulunuşluk diğeri ise okula hazır bulunuşlukla ilgilidir. Öğrenmeye hazır bulunuşluk, gerekli materyallerin öğrenilebilmesiyle ilgili olup, herhangi bir etkinliği yapmaya, bilişsel, sosyal-duygusal ve psiko-motor gelişim alanları bakımlarından hazır olma olarak tanımlanmaktadır. Okula hazır bulunuşluk ise çocuğun okulda kendisinden istenen görevleri isteyerek ve başarılı bir biçimde yerine getirmeye hazır olup olmadığıyla ilgili olup, “bir çocuğun okula başlamadan önceki evrede edindiği becerilerin toplamı” olarak tanımlanmaktadır (Skeete, 2006).

Okula hazır bulunuşluk sayısal bir değer olmadığı gibi, tek bir ölçüte indirgenemeyecek kadar da çok yönlüdür. Çocuğun okul öncesi dönemde kazandıkları daha sonra kazanacakları için bir güvencedir. Sıfır-altı yaş arası dönemde genellikle

* Bu makale doktora tezinden oluşturulmuştur.

** Sorumlu Yazar: Yrd. Doç. Dr., Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Aydın, Email: skocyigit@adu.edu.tr

*** Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Konya

zihinsel gelişimde doldurulamayan boşlukların, ileriki dönemlerde doldurulması son derece güç olmaktadır. Bu anlamda, okul öncesi eğitim kurumları çocukları ilköğretime hazırlamada büyük bir öneme sahiptir. Örneğin, Yazıcı (2002) okul öncesi eğitim alan ve almayan altı yaş çocuklarının okul olgunluğu düzeyleri arasındaki farkı incelemiş, okul öncesi eğitimin çocukların okul olgunluğu düzeylerine pozitif bir etki yaptığı sonucuna ulaşmıştır.

Dünyanın birçok ülkesinde çocukların okula hazırlıkları ile ilgili çeşitli önlemler alınmıştır. Örneğin, Amerika'nın çeşitli eyaletlerinde uygulanan okula hazırlık programları ile çocukların okula hazır bulunuşlukları büyük oranda sağlanmaktadır. Almanya'da okula başlayacak olan çocuklar önce bir hazırlık testinden geçirilmekte, daha sonra uygun sınıf ve okullara gönderilmektedirler. İngiltere'de beş-yedi yaş döneminde ilköğretimin ilk basamağı olarak, çocuğa belirli zamanlarda verilen dersler yerine çocuğun istediği gibi oynayabileceği zengin bir çevre ve fırsatların verildiği okullar bulunmaktadır. Fransa'da ilköğretim üç aşamadan oluşmakta olup, altı-yedi yaş arası hazırlık dönemini oluşturmaktadır (Çataloluk, 1994).

Ülkemizde çocukların hangi beceri veya yeterliklerle ilköğretime başlaması gerektiğine dair görüş birliği yoktur. Okul öncesi eğitim alıp almadıklarına ve bireysel farklılıklarına bakılmaksızın 72 ayını dolduran çocuklar ilköğretime başlatılmaktadır. Okula başlayan çocukların hangisinin okul olgunluğuna ulaştığı, aileleri, okul öncesi öğretmenleri ve birinci sınıf öğretmenleri tarafından tam olarak bilinmemektedir. Çocukların zorunlu eğitimin başlangıcı olan ilköğretime uyumlu ve sorunsuz bir geçiş yapabilmeleri ise okul olgunluğuna sahip olmakla gerçekleşebilmektedir. Bu durumda okula hazır bulunuşluk olgusunun hangi beceri ve/veya yeterliklerden oluştuğunun sorgulanması büyük önem arz etmektedir.

Alan yazında gerçekleştirilen çalışmalar okula hazır bulunuşluk ile ilgili farklı beceri ve yeterliklere vurgu yapmıştır. Örneğin, Boz (2004) anaokuluna/anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarının okula hazır bulunuşluk düzeylerine ilişkin anasınıfı öğretmeni, birinci sınıf öğretmeni ve velilerin görüşlerini incelemiştir. Araştırmanın bulgularına göre, ebeveynler, anasınıfı öğretmenleri ve birinci sınıf öğretmenlerine kıyasla, okula hazır bulunuşlukta akademik becerileri daha önemli bulmuş, anasınıfı öğretmenleri ise sosyal iletişim becerilerini ebeveynlere göre daha önemli görmüştür. Benzer şekilde, Santo (2006) okul öncesi öğretmenleri, okul öncesi eğitim alan çocuklar ve ebeveynlerin okul olgunluğu hakkındaki görüşlerini incelemiştir. Araştırmanın bulgularına göre, okul öncesi öğretmenleri ve ebeveynler çocuğun duygusal olgunluğunun başarılı bir okul başlangıcı için en önemli faktör olarak belirtmişlerdir. Çocuklardan toplanan verilerde ise oyunun çocuklar için çok önemli olduğu, çocukların okul öncesi eğitim kurumunu oyun ile ilişkilendirdikleri görülmüştür.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, ilköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin ve ebeveynlerin bakış açısıyla “okula hazır bulunuşluk” için gereken beceri ve yeterliklerin

neler olduğunu tespit etmek ve bu durumun okul öncesi eğitime ilişkin sonuçlarını ortaya koymaktır. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. İlköğretim birinci sınıf öğretmenleri ve ebeveynler ilköğretime hazır bulunuşluk kavramını nasıl tanımlamaktadırlar?
2. İlköğretim birinci sınıf öğretmenlerine ve ebeveynlere göre:
 - 2.a. İlköğretime hazır bulunuşluk kriterleri (çocuklarda bulunması gereken beceri ve yeterlikler) nelerdir?
 - 2.b. Söz konusu bu kriterler gelişim alanları açısından hangi kategoriler altında toplanabilir?
3. İlköğretim birinci sınıf öğretmenlerine göre okula hazır bulunuşluğa etki eden faktörler nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, nitel bir araştırma modelinde gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmada çoğunlukla üç tür veri toplanır: (1) ortamlarla ilgili veriler, (2) süreçle ilgili veriler ve (3) algılara ilişkin veriler (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu çalışmada okula hazır bulunuşluk olgusuyla ilgili algılara ilişkin verilere yer verilmiştir. Bu yönüyle bu araştırma, nitel araştırma modeli içinde yer alan Olgu Bilim Deseninde yürütülmüştür.

Çalışma Grubu

Olgu bilim araştırmalarında veri kaynakları, araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışa vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu araştırmanın çalışma grubunu, Konya ili özel ve devlet okullarında görev yapan 14 birinci sınıf öğretmeni (bakınız Tablo 1) ve 13 ebeveyn (bakınız Tablo 2) oluşturmaktadır. Görüşme yapılan birinci sınıf öğretmenlerine ilişkin veriler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1
Katılımcı Öğretmenler Hakkında Bilgi

Öğretmen no	Cinsiyet	Yaş	Mezun olunan fakülte	Mesleki deneyim	Görev yapılan okulun sosyoekonomik düzeyi	Okul türü
Öğretmen 1	Kadın	30	Eğitim Fakültesi	7	Düşük	Devlet
Öğretmen 2	Erkek	33	Eğitim Fakültesi	10	Düşük	Devlet
Öğretmen 3	Kadın	36	Ziraat Fakültesi	12	Orta	Devlet
Öğretmen 4	Kadın	40	Mühendislik Fakültesi	15	Orta	Devlet
Öğretmen 5	Kadın	30	Eğitim Fakültesi	6	Yüksek	Özel
Öğretmen 6	Kadın	42	Lisans Tamamlama	19	Orta	Devlet
Öğretmen 7	Kadın	41	Eğitim Fakültesi	17	Düşük	Devlet
Öğretmen 8	Erkek	33	Eğitim Fakültesi	11	Düşük	Devlet
Öğretmen 9	Kadın	43	Eğitim Fakültesi	18	Düşük	Devlet
Öğretmen 10	Erkek	53	Lisans Tamamlama	33	Yüksek	Özel
Öğretmen 11	Kadın	25	Eğitim Fakültesi	3	Yüksek	Özel
Öğretmen 12	Kadın	30	Eğitim Fakültesi	7	Yüksek	Özel
Öğretmen 13	Erkek	37	Eğitim Fakültesi	13	Orta	Devlet
Öğretmen 14	Erkek	40	Eğitim Fakültesi	15	Orta	Devlet

Tablo 1'e göre, araştırmaya katılan ilköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin 9'u kadın, 5'i erkektir. Katılımcıların yaşları 25 ile 53 arasında değişmekte olup, yaş ortalaması 37'dir. Öğretmenlerin mesleki deneyimleri 3 ile 33 yıl arasında değişmekte olup ortalama olarak 13 yıldır. Öğretmenlerden 4'ü özel, geri kalan 11'i devlet okullarında görev yapmaktadır. Öğretmenlerden, görev yaptıkları okulları öğrencilerin sosyoekonomik durumlarına göre düşük, orta ve yüksek sosyoekonomik düzey olarak tanımlamaları istenmiş, bunun sonucunda okulların 5'inin düşük, 5'inin orta ve 4'ünün de yüksek sosyoekonomik düzey kategorilerinde yer aldığı görülmüştür. Görüşme yapılan ebeveynlere ilişkin veriler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2
Katılımcı Ebeveynler Hakkında Bilgi

Ebeveyn no	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Yaşı
Ebeveyn 1	Kadın	Lisans	33
Ebeveyn 2	Erkek	Lisans	35
Ebeveyn 3	Kadın	Yüksek Lisans	31
Ebeveyn 4	Erkek	Lise	40
Ebeveyn 5	Kadın	İlkokul	25
Ebeveyn 6	Erkek	Lise	30
Ebeveyn 7	Kadın	Lisans	33
Ebeveyn 8	Erkek	Doktora	34
Ebeveyn 9	Kadın	Lise	32
Ebeveyn 10	Erkek	İlkokul	27
Ebeveyn 11	Erkek	Lisans	33
Ebeveyn 12	Erkek	Yüksek Lisans	35
Ebeveyn 13	Erkek	Lisans	39

Tablo 2'ye göre, ilköğretime hazır bulunuşluk kavramıyla ilgili görüşlerine başvuru alan ebeveynler özellikle eğitim kurumlarında çalışan yükseköğrenim görmüş velilerden oluşmaktadır. Bu durumun en önemli nedeni ise, birçok ebeveynin konu hakkında bilgisi olmadığını dile getirerek görüşme yapmak istememesidir. Ebeveynlerin 8'i lisans ve üstü, 3'ü lise, 2'si ise ilköğretim mezunudur. Görüşme yapılan ebeveynlerin 8'i erkek, 5'i de kadındır ve yaşları 25 ile 40 arasında değişmekte olup, yaş ortalamaları 34'dür.

Verilerin Toplanması

Araştırmada, katılımcıların okula hazır bulunuşluk olgusuna ait görüşlerini elde etmek amacıyla açık-uçlu sorulardan oluşan yarı-yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. Görüşmeler esnasında katılımcılara araştırmanın alt problemlerine ilişkin sorular sorulmuş, yeterli cevabın alınmadığı durumlarda da ek (sondaj) sorulara başvurulmuştur. Görüşmeler 46 ile 78 dakika arasında sürmüştür. Tüm görüşmeler ses kayıt cihazıyla kaydedilmiş ve görüşme süresince verileri desteklemek amacıyla kısa notlar tutulmuştur.

Verilerin Çözümlemesi

Görüşme yoluyla elde edilen ham veriler, Betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Verilerin daha önceden belirlenen temalara göre özetlenip yorumlandığı betimsel analiz yaklaşımında amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Araştırmada, ilköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin ve ebeveynlerin "okula hazır bulunuşluk" olgusuna ilişkin görüşlerine başvurulduğundan, araştırmanın alt problemleri birer tema olarak değerlendirilmiştir. Bu amaçla, her bir alt probleme ilişkin veriler ayrıştırılarak tematik olarak gruplandırılmış ve katılımcıların görüşlerini yansıtmak amacıyla da doğrudan alıntılara sıkça yer verilmiştir.

Bulgular

Okula Hazır Bulunuşluk Kavramının Tanımı

Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu okula hazır bulunuşluğu, "*ilköğretim birinci sınıfın gerektirdiği becerileri yapabilme olgunluğuna erişme*" olarak tanımlamış ve bu olgunluğun çocuğun sosyal-duygusal, zihinsel ve fiziksel gelişim alanlarının paralel bir şekilde gelişmesine bağlı olduğunu belirtmiştir. Örneğin, Öğretmen 2'ye göre: "*Hazır bulunuşluk, ilköğretim birinci sınıfının gereklerini yapabilme gücüdür ve bu beceriler çocuğun parmak kaslarının gelişmesi, zihinsel olarak gelişmesi, toplum içinde nasıl davranması gerektiğini bilmesi ve uyum sağlayabilmesidir.*"

Öğretmenlerden bazıları ise okula hazır bulunuşluk olgusunu çocukların biyolojik yaşı ile ilişkilendirmişlerdir. Örneğin, Öğretmen 1 "*İlk önce 72 ayını doldurmuş olması lazım*" derken biyolojik yaşa vurgu yapmış ve çocuğun biyolojik yaşının okul olgunluğuna erişmesi için bir ön şart olduğunu belirtmiştir.

Ebeveynlerin ilköğretime hazır bulunuşluğun tanımına ait sorulara verdikleri cevaplar incelendiğinde, ebeveynlerin büyük çoğunluğunun ilköğretime hazır bulunuşluğu; biyolojik yaşın yeterliliği ile aynı anlamda kullandığı görülmektedir. Örneğin ebeveynlerden biri, ilköğretime hazır bulunuşluğu “Okul yaşına ulaşmış olması” şeklinde tanımlarken, biyolojik yaşın uygunluğunun ilköğretime başlamanın temel kriteri olduğunu ve biyolojik yaşla birlikte okul olgunluğunun gerçekleştiğini belirtmiştir.

Okula Hazır Bulunuşluk Kriterleri

Sosyal-duygusal beceriler.

Öğretmenler ilköğretime hazır bulunuşluk olgusuna ilişkin olarak çocukların sosyal-duygusal gelişim alanına, diğer gelişim alanlarına kıyasla, daha çok vurgu yapmışlardır. Bu bağlamda, öğretmenlerden bazıları okula hazır bulunuşluk için gerekli en önemli becerinin çocuğun kendisini, yani duygu ve isteklerini ifade edebilmesi olduğunu belirtmiştir. Örneğin, Öğretmen 6’ya göre, “Bazı çocuklar çok zeki ve çalışkan olabilirler, ama düşündüklerini ifade edemeyen çocuklar asla başarıya ulaşamıyorlar!” Kendini rahat ifade etme becerisinden yoksun bir çocuğun sosyal ilişkileri başlatmada ve devam ettirmede de zorluklar yaşayacağını iddia eden Öğretmen 2, bu durumun sonuçlarını şu şekilde açıklamıştır: “Kendini rahat ifade edemeyen, derdini anlatamayan çocuk benimle iletişim kuramıyor. Arkadaşlarıyla iyi ilişkiler kuramıyor. Kendini dışlanmış hissediyor veya dışlanıyor. Diğer çocuklarla bir arada bulunamıyor, kendi dünyasında yaşayıp kalıyor.”

Öğretmenler kendini ifade edebilme becerisinin yanında, bağımsız hareket edebilme becerisinin de okula hazır bulunuşluk için önemli bir kriter olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenlere göre bağımsız hareket edebilen özgüven sahibi çocuklar, aynı zamanda, anneden ayrılmada da problem yaşamamakta ve okula daha kolay uyum sağlayabilmektedirler. Örneğin: “Benim çalıştığım okulun sosyoekonomik çevresinden dolayı anneler çalışmıyor ve çocuklar ilköğretime başlayıncaya kadar annesinden hiç ayrılmamış oluyor. Bu yüzden anneden ayrılma konusunda büyük sıkıntı yaşıyoruz. Anneden kopabilme becerisi gösteremeyen çocuk, okula güven duyamıyor, devamlı bir huzursuzluk duyuyor. Kendi başına okul yaşamını sürdüremiyor. Arkadaşlarıyla ilişkide bile zorlanıyor ki benle iletişime geçmesi daha zor oluyor.” (Öğretmen 1)

Öğretmenler, ayrıca, saygı ve görgü kurallarının kazanılmış olmasının sağlıklı bir okul yaşamı için gerekli olduğunu dile getirmiştir. Örneğin, Öğretmen 4 çocukların okul ve sınıf kurallarını bilmelerini beklemediğini ama okula başlayacak çocuklarda kural bilincinin oluşmuş olması gerektiğini şu şekilde açıklamıştır: “Öğretmen dışarı çıkabilirsiniz dediğinde çıkması gerektiğini bilmesi önemli. Okul ve sınıf kurallarını biz öğretiyoruz ama bunu algılayamayan, algılasa da bu kurallara uymayan çocuklar oluyor. Zil çalıyor ama çocuk hala bahçede oyun oynuyor. Bu, disiplin almadığının, kural öğrenmediğinin bir göstergesidir.”

Buna ek olarak, bazı öğretmenler paylaşma ve yardımlaşma gibi becerilere sahip olmanın çocukların okula kolay uyum sağlayabilmeleri için bir avantaj olduğunu ve çocukların gelecek okul yaşamlarına pozitif bir katkı sağladığını düşünmektedirler. Buna göre, iyi arkadaş ilişkileri kurabilen, rahat, konuşkan, girişken ve sebat gösteren çocuklara okul olgunluğuna erişmiş olmasalar bile, okula çok daha kısa bir sürede uyum sağlayabilmektedirler.

Bu becerilerin dışında bazı öğretmenler de çocukların okul olgusunun farkında olmalarına ve okula gitmeye istekli olmalarına vurgu yapmışlardır.

Ebeveynler de öğretmenler gibi ilköğretime hazır bulunuşluk kriterleri olarak çok sayıda özellik ve beceri belirtmekle beraber, çocuğun sosyal-duygusal becerilerine daha çok vurgu yapmışlardır. Sosyal-duygusal gelişme ait 17 ayrı beceri ve özellik sıralayan ebeveynler; bağımsız hareket edebilme, kendini ifade edebilme, sosyal ilişki kurabilme ve başkalarına saygı gösterme becerilerinin ilköğretime hazır bulunuşluk için en önemli kriterler olduğunu belirtmişlerdir. Söz konusu becerilerin haricinde; kurallara uyma, kendini kontrol edebilme, kendi başına çalışabilme, öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirebilme gibi özelliklerin de okul olgunluğu açısından önemli olduğunu vurgulamışlardır.

Zihinsel beceriler.

Öğretmenler, okula hazır bulunuşluk kriterleri olarak çocukların zihinsel gelişimine yönelik birçok beceri ve özellik dile getirmiştir. Örneğin, Öğretmen 2'nin "*En önemli özellik, öğretmenin söylediklerini anlayıp uygulayabilecek durumda olması gerekir*" ve Öğretmen 6'nın "*Benim açımdan çocuğun kavraması ve anlaması çok önemli. Söylediklerimi anlayabilecek, kavrayabilecek, kavradıklarını da uygulayabilecek!*" şeklindeki ifadeleri zihinsel olgunluğun okula hazır bulunuşluk için önemli olduğunu altını çizmektedir.

Öğretmenler zihinsel gelişim alanına ilişkin olarak dikkatini toplama ve dinleme becerisinin kazanılmasının okula başlangıç için gerekli olduğuna işaret etmişlerdir. Örneğin, Öğretmen 6 "*Dinleme becerisi okul öncesi dönemde kazanılmış olmalı!*" diyerek bu beceriyi okula hazır bulunuşluk açısından neden önemli gördüğünü de "*İnsan dinlemezse, dinleyemezse öğrenemez*" sözleriyle açıklamıştır. Öğretmen 7 de "*Konuşma becerileri kadar, bu yaş çocuğunun dinlemeye de hazır olması gerekir*" diyerek bu görüşü desteklemiştir.

Öğretmenlerin üzerinde durdukları noktalardan birisi de temel şekil ve renk bilgisinin okul öncesi dönemde kazanılmış olmasıdır. Örneğin, Öğretmen 5 "*Çocuk saymayı, şekilleri, renkleri, büyük-küçük gibi zıt kavramları, benzerlikleri bilmesi gerekir*" derken temel akademik becerilerin ilköğretime başlamadan önce kazanılmış olması gerektiğini ifade etmiştir. Öğretmenler, ayrıca, anlaşılır bir şekilde konuşamayan, algılama güçlüğü çeken ve zor anlayan diye nitelendirdikleri çocukların okula kolay uyum sağlayamadıklarını ve bu konuda sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Ebeveynler, okula hazır bulunuşluk kriterleri olarak çocukların zihinsel gelişimine yönelik çok sayıda beceri ve özellik dile getirmekle beraber; yönergelere uyabilme, sessiz bir şekilde oturabilme ve anlaşılır şekilde konuşma becerilerine vurgu yapmışlardır. Ebeveynler ayrıca; adını bilme/söyleme, ev telefonunu bilme, isminin yazılışını tanıma, renkleri tanıma/ayırt edebilme, rakamları tanıma, ritmik sayma, geniş kelime dağarcığı gibi akademik becerilerin de ilköğretime hazır bulunuşluk için önemli birer kriter olduğunu dile getirmişlerdir.

Fiziksel beceriler ve genel sağlık durumu.

Birçok öğretmen, küçük kas gelişiminin okula hazır bulunuşluğun önemli bir kriteri olduğunu dile getirmiştir. Örneğin Öğretmen 1 “*El kaslarının gelişmiş olması en önemli özelliklerden biri. Zaten 72 ayını dolduran çocukların bu davranışı kazanmış olması kuvvetle muhtemel*” derken, bir taraftan küçük kas gelişimini vurgulamış diğer taraftan da biyolojik yaşın küçük kas gelişimine doğrudan pozitif bir etkisi olduğunu iddia etmiştir. Ayrıca, çocukların okulda başarılı olabilmeleri için genel sağlık durumlarının iyi olması ve sağlam duyu organlarına sahip olmaları gerektiğini dile getiren öğretmenler, bunun önemini aşağıdaki ifadelerle açıklamışlardır: “*Genel sağlık durumunun iyi olması şart. Eğer sağlık durumu çocuğun sık devamsızlık yapmasına neden oluyorsa bu önemli bir problem teşkil eder.*” (Öğretmen 1).

Ebeveynler, ilköğretime hazır bulunuşluk kriterlerini sıralarken çocukların fiziksel becerilerine ve genel sağlık durumlarına da vurgu yapmışlardır. Ebeveynlerin hemen hepsi motor becerilerin, okul olgunluğunun ön şartlarından biri olduğu konusunda hemfikirdirler. El kaslarının gelişimine vurgu yapan ebeveynler; “*kalem tutabilme*” ve “*makasla kesebilme*” becerilerinin okul öncesi dönemde kazanılmış olması gerektiğini iddia etmişlerdir. Örneğin bir ebeveyn “*Öğretmenler tek tek çocuklara kalem tutmasını öğretmez ki, bu çok zaman alır*” (Ebeveyn 10) sözleriyle söz konusu becerinin önemine değinmiştir. Ayrıca ebeveynler, ilköğretime hazır bulunuşlukla ilgili konuşmalarında “*sağlıklı olma*” ifadesini sıkça tekrarlamışlardır. “Sağlıklı olma” ifadesiyle ise, çocuğun “*kör-sağır olmaması*”, “*kronik hastalığı olmaması*”, “*bulaşıcı hastalığı olmaması*” gibi durumlara dikkat çekmişlerdir.

Öz bakım becerileri.

Öğretmenler, okula hazır bulunuşluk bağlamında öz bakım becerilerini önemli gördüklerini belirtmiş ve ilköğretime başlayacak bir çocuğun temel ihtiyaçlarını kendi başına karşılayacak olgunlukta olması gerektiğini ifade etmiştir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu, kendi başına tuvalet ihtiyacını karşılayabilmenin ilköğretime hazır bulunuşluk için en önemli özelliklerden biri olduğunu vurgulamıştır. Öğretmenler, ayrıca, öz bakım becerileriyle diğer gelişim alanlarının birbiriyle olan girişmişliğine de dikkat çekmiştir. Örneğin, Öğretmen 1 “*Tuvaletini tutamayan çocuk ilköğretime başlamamalı. Ayrıca temizlik alışkanlığı edinmeyen çocuklar arkadaşları tarafından dışlanıyor*” derken öz bakım becerilerinin çocuğun sosyal ilişkilerine yaptığı etkiye dikkat çekmiştir. Öğretmen 5 de temizlik kurallarına uyma becerisinin çocuğun sosyal ilişkilerine olan etkisini şu şekilde açıklamıştır: “*Bakımlı ve temiz olmak demek iyi*

dostlar ve arkadaşlar edinmek demektir. Çocuklar temiz ve bakımlı çocuklarla daha iyi ilişki kuruyorlar.”

Ayrıca, öğretmenlerden bazıları çocukların klozete alıştırılmış olduklarını fakat okullarda alaturka tuvaletlerin bulunduğunu, bu farklılıktan dolayı da son zamanlarda problem yaşamaya başladıklarına dikkat çekmişlerdir. Örneğin, Öğretmen 4 “*Çocuklar tuvalet ihtiyacını yalnız başına karşılansın ama çocuklar klozet kullanmaya alışmış. Bizim okullarda normal tuvalet var. Çocuklar bu tuvaletleri kullanmayı bilmiyor ve korkuyorlar bu tuvalette.*” şeklinde ifade ettiği problemin çözümüne yönelik okul idaresinden bir girişimde bulunulmasını istemiştir.

Tuvalet ihtiyacını kendi başına karşılama becerisini okula hazır bulunuşluk için olmazsa olmaz olarak nitelendiren öğretmenler, çocuğun sağlığını korumaya yönelik davranışlar göstermesinin önemine de değinmişlerdir.

Ebeveynler, kendileriyle yapılan görüşmelerde, okula hazır bulunuşluk kriterleri olarak temel öz bakım becerilerini önemli gördüklerini belirtmişlerdir. Ebeveynlerin büyük çoğunluğu, ilköğretime başlayacak bir çocuğun temel ihtiyaçlarını kendi başına karşılayacak olgunlukta olması gerektiğini ifade etmiştir. Öz bakım becerilerine ilişkin en çok vurgulanan beceriler sırasıyla; kendi başına tuvalet ihtiyacını karşılayabilme, kendini koruyabilme ve temel ihtiyaçlarını karşılayabilmedir.

Biyolojik yaş.

Öğretmenlerden bazıları, ilköğretime hazır bulunuşluk kriterleriyle ilgili olarak dile getirdikleri görüşlerinde biyolojik yaşa büyük bir vurgu yapmıştır. Örneğin, Öğretmen 2 çocuğun bilişsel, fiziksel ve sosyal alanlardaki gelişiminin okula hazır bulunuşluk için önemli olduğunu ve “*72 ayını doldurmuş normal bir çocuğun da bu davranışları zaten kazanmış olmasının kuvvetle muhtemel!*” olduğunu belirtmiştir. Bu öğretmenlere göre, biyolojik yaş okula hazır bulunuşluk için önemlidir, çünkü: “*Biz (öğretmenler) ders yaparken 72 ayını doldurmamış öğrencilerde gerilikler hissederiz. Olayların zorluğu karşısında hemen pes ederler! Büyük olanlar ise buna direnç gösterirler.*” (Öğretmen 10).

Ebeveynlerin hepsi, ilköğretime hazır bulunuşluk kriterlerini sıralarken biyolojik yaşa vurgu yapmışlar, ilköğretime hazır bulunuşluğun en önemli kriteri olarak biyolojik yaş kriterini ifade etmişlerdir. Biyolojik yaşın, ilköğretime başlangıçta aranan tek kriter olduğunu ve söz konusu bu sebeple öncelikli olarak başka kriterler gözetmediklerini ifade eden ebeveynler hazır bulunuşluk konusunda gerekli bilgilendirmelerin yapılması gerektiğini dile getirmişlerdir. “*Çocuğunuzun ilköğretime hazır olduğuna nasıl karar verirsiniz?*” sorusuna ebeveynlerin hepsi “*biyolojik yaşın uygunluğu*” cevabını vermişlerdir.

Okula Hazır Bulunuşluğa Etki Eden Faktörler

Aile.

Öğretmenler, ilköğretime başlayan çocukların farklı hazır bulunuşluk düzeylerinde olduklarını belirtmiş ve bu farklılığa etki eden faktörlerin de aile ve okul öncesi eğitim kurumları olduğunu dile getirmişlerdir. Bazı öğretmenler de ebeveynlerden annenin etkisinin daha fazla olduğunu iddia etmiştir. Örneğin, Öğretmen 4'e göre, *"Aile çok önemlidir. En önemli kişi de annedir."* Aileye ilişkin öğretmenlerce en çok dile getirilen faktör ise ailenin sosyoekonomik ve kültürel yapısıdır. Öğretmen 2'ye göre, örneğin, *"Çocuğun yetiştiği çevre ve ailesi çok önemlidir. Ama benim çalıştığım okulun çevresindeki aileler daha çocuklarının kaçınıcı sınıfta okuduklarını bile bilmiyorlar."* Öğretmen 6 ise ailelerin sosyoekonomik yapısının çocuğun okula hazır bulunuşluğuna olan etkisini farklı bir bakış açısıyla izah etmiştir: *"Bazı çocuklar, bırakın okula hazırlanmayı, evine ekmek götürmekle meşgul!"*

Öte yandan, Öğretmen 3 ailenin sosyoekonomik yapısına kıyasla aile bireylerinin bilinçli olup olmamasının okula hazır bulunuşluğa daha fazla etkisi olduğunu belirtmiş ve yakın çevresinden bir örnek vererek bu durumu şu şekilde açıklamıştır: *"Bu ailenin maddi durumuyla alakalı değil. Tanıdığım bir anne vardı. Maddi durumu iyi olmadığından çocuğunu okul öncesi eğitim kurumuna gönderemedi. Ama tanıdığı bir kişinin çocuğunun okul öncesi eğitim kurumunda hangi etkinlikleri yaptığını öğrenip evde çocuğuyla bunları yapmaya çalışıyordu. Bu maddi imkânsızlıkla alakalı değil işte!"*

Farklı aile yapılarının çocukların okula hazır bulunuşluğuna farklı etki yaptığını düşünen Öğretmen 9 ise boşanmış veya ayrı yaşayan ebeveynlerin olumsuz etkilerine şu şekilde vurgu yapmıştır: *"Normal ailelerden gelen çocuklarda istenmeyen bir özellik yok. Ama parçalanmış ailelerden gelen çocuklar sosyal ve duygusal açıdan oldukça problemlili oluyor."*

Okul öncesi eğitim kurumları.

Öğretmenlere göre, ilköğretime hazır bulunuşluğa etki eden bir diğer önemli faktör okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Öğretmenlere göre, okul öncesi eğitim çocukların özellikle sosyal gelişimine olumlu bir etki yapmaktadır. Örneğin: *"Anasınıfına gitmesi çocuğu büyük oranda ilköğretime hazırlıyor. Çocukların anasınıfi eğitimi aldığı, sınıfa yeni geldiklerinde bile, davranışları ve oturuşları ile anlaşılabilir."* (Öğretmen 1) *"Anasınıflarını çok önemli görüyorum. Anasınıfi eğitimi almış çocuklar almamış çocuklara göre daha başarılı ve özellikle sosyal yönleri çok gelişmiş oluyor. Anasınıfına gitmiş çocuk, yanına geliyor, seninle sohbet ediyor, halini hatırını soruyor."* (Öğretmen 2)

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışma, ilköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin ve ebeveynlerin, ilköğretime hazır bulunuşluk olgusu hakkındaki düşüncelerinin ayrıntılı bir şekilde irdelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularında ilköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu ilköğretime hazır bulunuşluğu *"ilköğretim birinci sınıfın gerektirdiği becerileri yapabilme olgunluğu"* şeklinde tanımlamışlardır. Bu tanımlama Meisels'in (1998) Çevresel Görüşüne benzemektedir. Bu görüş, "okula hazır

bulunuşluğu” çocukların sergiledikleri davranış ve öğrenme ile tanımlar. Bu görüşü benimseyenler, okula hazır bulunuşluğu sadece çocuğun beceri ve bilgisi gibi dışsal kanıtlarla ele almaktadır.

Ebeveynlerin büyük bir kısmı, ilköğretime hazır bulunuşluğu “*biyolojik yaşın uygunluğu*” ifadesiyle açıklamıştır. Nitekim Gelişimsel Görüşe göre; çocukların gelişimleri için içsel bir saatleri vardır ve hazır olmaları, ağırlıklı olarak biyolojileri tarafından etkilenmektedir (Dockett ve Perry, 2002). İlköğretim öğretmenleri ve ebeveynler ilköğretime hazır bulunuşluk kriterleri olarak birçok beceri ve özellik dile getirmişlerdir. Bu beceri ve özellikler beş kategoride gruplandırılmıştır. Bunlar; sosyal-duygusal beceriler, fiziksel beceriler ve genel sağlık durumu, zihinsel beceriler, öz bakım becerileri ve biyolojik yaştır. Okula hazır bulunuşlukla ilgili Ulusal Eğitim Hedefleri Paneli tarafından geliştirilen kriterler ise Kagan (1992) tarafından aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır:

1. Fiziksel ve Motor Gelişim: Çocuklar sağlıklı, iyi beslenmiş ve iyi dinlenmiş olmalıdır. Motor gelişimleri, boya kalemini tutmakta, sık ağaçlı bir ormana tırmanmak kadar usta olmalıdırlar.

2. Sosyal ve Duygusal Gelişim: Çocuklar yetişkinlerle güvenli ilişkilere girmeli ve başkaları ile oyun oynayıp, çalışabilmelidirler.

3. Dil Kullanımı: Çocuklar, duygu ve düşüncelerini ifade edebilmeli ve başlangıç okuma becerilerini kavrayabilmelidirler.

4. Biliş ve Genel Bilgi: Çocuklar renk ve şekilleri bilmeli ve sıcak-soğuk gibi temel kavramları kavrayabilmelidirler.

5. Öğrenmeye Yönelik Yaklaşımlar: Çocuklar; merak, yaratıcılık, bağımsızlık, işbirlikçilik ve sebat göstermelidirler.

Okul olgunluğunun öğretmen, ebeveyn ve yönetici görüşleri ışığında tartışıldığı diğer bazı çalışmalarda da benzer bulgulara ulaşılmıştır. Örneğin, Williamson (2003) altı ebeveyn, altı okul öncesi öğretmeni ve iki okul yöneticisinin okul olgunluğu hakkında görüşlerini incelemiştir. Araştırmanın bulgularına göre katılımcıların ortak olarak dile getirdikleri okul olgunluğu kriterleri; sosyal beceriler, kendi kendine yetme becerileri, akademik beceriler ve gelişim becerileri kategorilerinde toplanmıştır.

Bu araştırmanın bulgularına göre ilköğretim birinci sınıf öğretmenleri ilköğretime hazır bulunuşluk kriterleri olarak 4 ayrı kategoride 89 beceri ve yeterlik dile getirmişlerdir. Beş beceri kategorisinden biri olan sosyal-duygusal beceriler, öğretmenler ve ebeveynler tarafından en önemli beceriler olarak dile getirilmiştir. Öğretmenler, sosyal-duygusal beceriler kategorisine ait 41 yeterlik dile getirmişlerdir. Söz konusu bu becerilerden; duygu ve isteklerini ifade edebilme, bağımsız hareket edebilme, genel toplum kurallarını bilme, iyi arkadaş ilişkileri kurabilme, okulun farkında olma ve okula gitmeye istekli olma becerilerinin en önemli okul olgunluğu kriterleri olduğunu vurgularken diğer sosyal-duygusal becerilerin okul olgunluğu için şart olmadıklarını fakat sorunsuz bir okul başlangıcı açısından fayda sağlayacağını dile getirmişlerdir. Araştırmanın bulgularına göre ebeveynler 39 ayrı beceri ve özellik

sıralayarak ilköğretime hazır çocuk profili çizmişlerdir. Söz konusu becerilerden 17 tanesi sosyal-duygusal beceriler kategorisi altında toplanmaktadır. En sık tekrarlanan beceriler; bağımsız hareket edebilme, kendini ifade edebilme ve başkalarından yardım isteyebilmedir. Dolayısıyla, ilköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin ve ebeveynlerin ilköğretime hazır bulunuşlukta sosyal becerileri diğer becerilerden daha önemli gördükleri söylenebilir. Bu sonuç, Dockett ve Perry'nin (2002) yaptıkları araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Söz konusu çalışmada 280 anasınıflı öğretmeni ve 298 ebeveynin okula hazır bulunuşlukla ilgili görüşleri incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre ebeveynler ve öğretmenler okula hazır bulunuşlukta uyum becerilerine vurgu yapmışlardır. Bu becerinin içeriğine bakıldığında ise; sosyal uyum, iletişim gibi sosyal becerilerin olduğu görülmektedir. Bu araştırmaların ve görüşlerin aksine Lewit ve Baker (1995), Williamson (2003), Kwong (2006), Skeete (2006), Boz (2004) ve Ülkü'nün (2007) yaptığı çalışmalarda ebeveynlerin okula hazır bulunuşlukta akademik becerileri sosyal becerilerden daha önemli gördükleri yönündedir. Bu farklı sonucun araştırmaların çalışma gruplarında yer alan ebeveynlerin sosyal, ekonomik, kültürel ve eğitim düzeylerinin farklılığına, toplumsal ve kültürel olarak okul olgunluğuna bakışın farklılığına ve bu konu ile ilgili bilinçlendirilmenin düzeyine bağlı olarak değiştiği söylenebilir. Bu araştırmanın yöntem kısmında da belirtildiği gibi veri toplama aşamasında çok çeşitli ekonomik, sosyal ve kültürel çevreden ebeveynle görüşülmesine rağmen okul olgunluğu hakkında yeterli veriye ulaşılamamış ve eğitim kurumlarında çalışan ebeveynlerin görüşlerine ağırlık verilmiştir. Nitekim Boz (2004) tarafından yapılan okula hazır bulunuşluk hakkında öğretmen ve ebeveyn görüşlerinin incelendiği çalışmada, yüksek sosyoekonomik düzeyde olan ebeveynlerin diğer ebeveynlere göre sosyal iletişim becerisini okula hazır bulunuşlukta daha önemli gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmanın bulgularına göre ilköğretim birinci sınıf öğretmenleri ilköğretime hazır bulunuşluk kriterleri olarak sosyal-duygusal becerilerin dışında zihinsel beceriler kategorisine ait 18, öz bakım becerileri kategorisine ait 17, fiziksel beceriler ve genel sağlık durumu kategorisine ait 12 ve biyolojik yaş kategorisine ait 1 beceri ve yeterlik dile getirmişlerdir. Bu becerilerden; tuvalet ihtiyacını kendi başına karşılayabilme, yardım almadan temel ihtiyaçlarını karşılayabilme gibi öz bakım becerileri ve kalem tutabilme ve ayakkabısını bağlayabilme gibi fiziksel beceriler ilköğretim birinci sınıf öğretmenleri tarafından en sık tekrarlanan becerilerdir. Bu bulgu oldukça anlamlıdır çünkü sosyal-duygusal becerilerin okul olgunluğu için tek başına yeterli olmadığı, bunun yanında fiziksel becerilerin (özellikle, küçük kas becerileri) ve öz bakım becerilerinin de (özellikle, fizyolojik ihtiyaçlarını kendi başına karşılayabilme) okula hazır bulunuşluk için olmazsa olmazları olduğunu göstermektedir. Meisels'in (1998) sınıf öğretmenlerinin okul olgunluğu hakkındaki düşüncelerini incelediği çalışmada, öğretmenlerin fiziksel gelişim ve sağlık, iletişim becerileri ve sosyal gelişim becerilerini en önemli okula hazır bulunuşluk kriterleri olarak sıraladıkları görülmektedir. Dikkat çeken nokta ise öğretmenler tarafından zihinsel ve akademik becerilerin okul olgunluğu açısından çok önemli görülmediğidir.

Bu araştırmanın dikkat çeken bir başka bulgusu ise; öğretmenlerin “*zihinsel problem yaşayan*”, “*anlama zorluğu çeken*”, “*zor anlayan*” şeklinde ifade ettikleri çocukların kaynaştırma eğitimine uygun olmadıklarını ifade etmeleridir. Oysaki 573 sayılı Özel Eğitim Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararnamenin 12. maddesinde “Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimleri, hazırlanan bireysel eğitim planları doğrultusunda akranları ile birlikte her tür ve kademedeki okul ve kurumlarda uygun yöntem ve teknikler kullanılarak sürdürülür” hükmü yer almaktadır (MEB, 1997). Bu bulgu ilköğretim öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi ile ilgili yeterli bilgi sahibi olmadıklarını düşündürmektedir. Kaya'nın (2003) ilköğretim okulu yöneticilerinin, sınıf öğretmenleri ve rehber öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ile ilgili tutum ve uygulamalarını incelediği araştırmasında benzer bulgulara rastlanmıştır. Araştırma bulgularına göre; öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarının gerekli ve yararlı olmadığı şeklinde tutumlara sahip oldukları gözlenmiştir.

Çalışmanın bir diğer önemli bulgusu da ilköğretim öğretmenlerinin ve ebeveynlerin, çocukların okula hazır bulunuşluk seviyelerini etkileyen birçok değişkenin olduğuna inanmasıdır. Öğretmenler ve ebeveynlerin ortak dile getirdikleri faktörler; aile, okul öncesi eğitim kurumları/öğretmenleri ve çocuk bakıcılarıdır. Nitekim Carnegie Raporunda da (1994) küçük yaşta çocukların okula hazırlık becerileri üstünde etkiye sahip olan faktörler listelenmiştir. Bu faktörler; dengesiz aile yapısı, kötü sağlık ve beslenme eksiklikleri, yoksulluk, üvey veliler, çalışan ebeveynler ve ihmaldir. Araştırma bulgularında aile faktörünün çok fazla vurgulandığı görülmektedir. Benzer olarak Zili, Collins, West ve Hausken (1995) okula hazırlığa birçok faktörün olumlu-olumsuz etkileri olduğunu ortaya koydukları çalışmalarında, aile faktörüne vurgu yapmışlardır. Aile faktörü incelendiğinde; anne lise eğitiminden daha azına sahip, aile resmi yoksulluk sınırının altında, anne ana dil olarak İngilizce dışında bir dil konuşuyor, çocuk gayri meşru ve evde tek bir ebeveyn yaşamaktadır. Oktay (1983) yaptığı çalışmada, farklı sosyoekonomik ortamlara sahip ailelerin çocuklarının okul olgunluğu kazanmada, yani okulun ve öğretmenin istediklerini başarılı bir şekilde yerine getirebilme açısından farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur. Sosyoekonomik düzeyi yüksek olan ailelerde yetişen çocukların sahip oldukları hazırlık düzeyleri, diğerlerine göre çok daha yüksek çıkmıştır. Kılıçarslan da (1997) sosyoekonomik düzeyi yüksek ve düşük bölgelerde bulunan anaokullarında yaptığı çalışmada, çocukların okumaya hazır olma durumları ile sosyoekonomik durumları arasında anlamlı bir farklılık bulmuştur. Çocuğun içinde bulunduğu çevresi onun ilköğretime başlayana kadar gelişimini etkileyen bir ortamdır. Farklı sosyoekonomik ve kültürel ortamlara sahip ailelerin okula hazır bulunuşluk ile ilgili görüşleri de farklılaşmakta ve bu durum ailelerin çocuklarının da okula hazır olmadaki becerilerini etkilemektedir.

Araştırma bulgularına göre okula hazır bulunuşluğu etkileyen faktörlerin çoğunun çocukların ev hayatları ile ilgili olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin öğrenim durumlarının ve eğitime bakış açılarının da çocukların ilköğretime hazır bulunuşluklarında etkili olduğu bulgusu benzer araştırmalarda da vurgulanmıştır.

Örneğin; Oktay'ın (1980) yaptığı bir çalışmada, okula başlama olgunluğunun değişik sosyoekonomik ve kültürel çevrelerde yetişen çocuklarda gösterdiği özellikleri incelenmiştir. Araştırmanın birinci grubunda bulunan çocukların ebeveynleri yüksek eğitim görmüş ve ekonomik olanaklar açısından uygun şartlarda yaşayan ailelerin çocukları olduğu ve bu çocukların yarısından fazlasının okul olgunluk düzeyinin orta ve üstünde çıktığı bulunmuştur. İkinci grupta yer alan çocukların ebeveynlerinin ise en fazla ilkokul öğrenimi görmüş olduğu ve bu çocukların tamamına yakınının ortadan daha düşük bir olgunluk seviyesinde bulunduğu gözlenmiştir.

Öneriler

1. Çocukların ilköğretime sorunsuz bir başlangıç yapabilmesi için bir takım becerilerle donanmış olması gerekmektedir. Bu beceriler, çocuğun ilköğretime hazırlanmasından sorumlu olan paydaşlara; basın, yayın, seminer, hizmet içi eğitim kursu, broşür, bildiri vb. aracılığıyla duyurulabilir.
2. Çocukları ilköğretime hazırlama konusunda tüm sorumluluk ebeveyn/ailelere bırakılmamakla beraber, okul öncesi yaşantı zenginliklerinin ve evde yapılacak eğitici-öğretici etkinliklerin çocukları ilköğretime hazırlama konusundaki etkililikleri çeşitli kanallarla ailelere kazandırılabilir.
3. Alan yazın ve bu araştırma bulgularında da belirtildiği gibi, çocuğun ilköğretime hazırlanması açısından okul öncesi eğitim kurumları ve öğretmenlerinin önemi büyüktür. İlköğretim, okul öncesi eğitimin devamı niteliğindedir. Çocukların okul öncesi eğitimden ilköğretime sorunsuz geçişlerinin sağlanması amacıyla sınıf öğretmenleri ile okul öncesi eğitim öğretmenleri iletişim ve işbirliği halinde olabilir, birbirlerinin okula hazırlıkla ilgili düşünce, gözlem ve eleştirilerini paylaşabilirler.
4. Okul öncesi eğitim tüm ülke çapında zorunlu oluncaya kadar, okul öncesi eğitim alan çocuklara okuma-yazma, dört işlem gibi akademik becerilerin kazandırılmaması önerilebilir.
5. Rehberlik Merkezleri daha işlevsel hale getirilerek, okul öncesi eğitim almayan risk altındaki çocukların ilköğretime hazırlanması sağlanabilir.
6. Bölgeden bölgeye, okuldan okula hatta öğretmenler tarafında bile farklı yorumlanan "ilköğretime hazır bulunuşluk kavramı" Milli Eğitim Bakanlığınca net bir şekilde açıklanmalı, çocukların ilköğretime hazır olup olmadığı kararı okul yöneticilerinin inisiyatifine bırakılmamalıdır.
7. Okula hazır bulunuşluğun değerlendirilmesi ile ilgili dünyada çok farklı uygulamalar bulunmaktadır. Türkiye'nin şartları doğrultusunda okula hazır bulunuşluk kriterleri belirlenebilir ve okul yöneticisi, ilköğretim öğretmeni, ebeveynler ve rehber öğretmenden oluşan bir kurul tarafından çocukların okul olgunlukları test edilebilir.
8. Milli Eğitim Bakanlığınca son yıllarda uygulanan Okula Uyum Programının süresi uzatılabilir ve niteliği artırılabilir.

Kaynakça

- Boz, M. (2004). *Altı Yaş Çocuklarının Okula Hazırbulunuşluk Düzeylerinin Veli ve Öğretmen Görüşleri Yönünden İncelenmesi*, (Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara).
- Carnegie Corporation of New York (1994). Starting points: executive summary of the report of the Carnegie Corporation of New York task force on meeting the needs of young children. *Young Children*, 49(5), 58-61.
- Cataloluk, C. (1994). *Farklı Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Ortamlarda Yetişen Çocukların Okul Olgunluğu Açısından Karşılaştırılması (K.M.Ç)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Çıkrıkçı, S. (1999). *Ankara İl Merkezindeki Resmi Banka Anaokullarına Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Okul Olgunluğu ile Aile Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dockett, S., & Perry, B. (2002). Beliefs and expectations of parents, prior-to-school educators and school teachers as children start school: An Australian perspective. (ERIC Document Number: 465440)
- Güler, D. S. (2001). *4-5 ve 6 Yaş Okulöncesi Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kagan, S. L. (1992). The readiness goal. *The GAO Journal*, 16, 12-18.
- Kaya, U. (2003). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerinin ve Rehber Öğretmenlerin Kaynaştırma ile İlgili Bilgi, Tutum ve Uygulamalarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kılıçarslan, F. (1997). *Farklı sosyoekonomik düzeylerdeki anaokulu çocuklarının okumaya hazır olma durumu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kwong, C. L. Y. (2006). *Taiwanese Parents' and Kindergarten Teachers' Expectations for Children's School Readiness Skills*. Unpublished doctoral dissertation, University of Alabama at Birmingham. (ProQuest UMI Dissertation Publishing Number: 3253058)
- Lewit, E. M., & Baker, L. S. (1995). School readiness. *Future of Children*, 5(2), 128-139.
- MEB Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname. (1997). T.C. Resmi Gazete, 23011, 6 Haziran 1997.
- Meisels, S. J. (1998). Assessing readiness: how should we define readiness? *NCEDL Spotlights*, No. 3. (ERIC Document Number: 437158)
- Oktaç, A. (1980). Okula başlama olgunluğunu etkileyen sosyoekonomik ve kültürel faktörlerin incelenmesi. *Tübitak Yayınları*, Ekim, 169-183.

- Oktay, A. (1983). *Okul Olgunluğu*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 3089.
- Özcan, H. (1996). *İlkokul Öğrencilerinin Özgüvenleri, Akademik Başarıları ve Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Santo, A. (2006). *School Readiness: Perceptions of Early Childhood Educators, Parents and Preschool Children*. Unpublished Doctoral Dissertation. University of Toronto, Department of Human Development and Applied Psychology, Toronto.
- Skeete, T. D. (2006). School readiness and assessment of young children: Implications for policy and practice. (ERIC Reproduction No: ED 437159).
- Ülkü, B. (2007). *Anasınıfı ve İlköğretim 1. Sınıfa Devam Eden Çocukların Velileri ve Öğretmenlerinin Çocukların Okul Olgunluğu Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Williamson, D. E. (2003). *Readiness for School: A Study of Parent, Teacher, and Preschoolers School Readiness*. Unpublished doctoral dissertation, Florida International University. (ProQuest UMI Dissertation Publishing Number: 3115859)
- Yazıcı, Z. (2002). *Almanya ve Türkiye’de Anaokuluna Devam Eden 60–76 Aylar Arasındaki Türk Çocuklarının Dil Gelişimi ile Okuma Olgunluğu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Zili, N., Collins, M., West, J., & Hausken, E. G. (1995). *School readiness and children’s developmental status*. (ERIC Document Number: 389475)